

TEATRU VI

Opera lui Eugène Ionesco:

Scrieri în limba română: *Elegii pentru ființe mici* (versuri, 1931), *Nu* (critică literară, 1934), *Englezește fără profesor* (piesă de teatru, 1943), *Război cu toată lumea* (publicistică, 1992).

Scrieri în limba franceză:

Teatru: *La Cantatrice chauve*, *La Leçon*, *Les Salutations*, *Jacques ou la Soumission*, *L'Avenir est dans les œufs*, *Les Chaises*, *Le Maître*, *Le Salon de l'automobile*, *Victimes du devoir*, *La Jeune Fille à marier*, *Amédée ou Comment s'en débarrasser*, *Le Nouveau Locataire*, *Scène à quatre*, *Le Tableau*, *L'Impromptu de l'Alma*, *Tueur sans gages*, *Rhinocéros*, *Délire à deux*, *Le Piéton de l'air*, *Le roi se meurt*, *La Soif et la Faim*, *La Lacune*, *Exercices de conversation et de diction françaises pour étudiants Américains*, *Jeux de massacre*, *Macbett*, *Ce formidable bordel!*, *L'Homme aux valises*, *Voyages chez les morts*, *La Nièce-Épouse*, *Le Vicomte*, *Le Rhume onirique*, *Les connaissez-vous?*, *Maximilien Kolbe*.

Proză: *La Photo du Colonel* (nuvele, 1962), *Le Solitaire* (roman, 1973).

Eseuri și memorialistică: *Notes et contre-notes* (1962), *Journal en miettes* (1967), *Présent passé, passé présent* (1968), *Antidotes* (1977), *Un homme en question* (1979), *Entre la vie et le rêve*. *Entretiens avec Claude Bonnefoy* (1987), *Une quête intermittente* (1987).

Volume de desene: *Découvertes* (1969), *Le Blanc et le Noir* (1981).

EUGÈNE IONESCO

TEATRU VI

NOUL LOCATAR
RINOCERII

Ediția a II-a revăzută

Traducere din franceză
și note de

VLAD RUSSO și VLAD ZOGRAFI

H HUMANITAS
BUCUREȘTI

NOUL LOCATAR

PERSONAJELE

DOMNUL

PORTĂREASA

PRIMUL HAMAL

AL DOILEA HAMAL

DECORUL

Cameră goală, fără nici o mobilă. În mijloc, pe peretele din fund, o fereastră deschisă. În dreapta și în stânga, uși cu două batante. Pereți zugrăviți în alb. La început, jocul trebuie să fie foarte realist, la fel decorul și mobilele ce urmează a fi aduse. Apoi, aproape insesizabil, ritmul va conferi jocului un anume caracter ceremonial. În ultima scenă, realismul va prevala din nou.

La ridicarea cortinei, zarvă mare: din culise se aud voci, lovituri de ciocan, crâmpete de muzică, țipete de copii, pași pe scară, o flașnetă etc. Pe fondul acestui vacarm, scena rămâne pustie o clipă; apoi, deschizând ușa cu zgomot, din dreapta intră Portăreasa, cu o legătură de chei în mână, cântând cu voce tare.

PORTĂREASA: La, la, la, tralalala, tralalali, tralalala-a-a!
(Scutură legătura de chei.) La, la, la, la! (Se întrerupe din cântat, se îndreaptă spre fereastra deschisă, se apleacă în afară.) Gustave! Gustave! Gustave! He-e-e-i, Georges, du-te și zi-i lui Gustave să meargă la domnul Clérence!... Georges!... (Tăcere.) Georges!... (Tăcere.) Nici ăsta nu-i aici! (Se apleacă foarte mult pe fereastră, cântând cât o ține gura.) La! la! la! la! la! la! la! la! la! la!

În vreme ce vacarmul continuă, iar Portăreasa e aplecată foarte mult pe fereastră, din stânga intră în tăcere Domnul, de vârstă mijlocie, cu o mustață mică neagră, îmbrăcat în negru: poartă melon pe cap, veston și pantaloni negri, mănuși, pantofi de lac, are un pardesiu pe braț și ține în mână o valiză mică din piele neagră; închide ușa fără s-o trântescă și, pășind fără zgomot, se îndreaptă către Portăreasă, care nu-l vede, se oprește lângă ea, așteaptă o clipă nemișcat, în vreme ce Portăreasa, simțind o prezență străină, se oprește brusc din cântat, rămânând totuși câteva clipe în aceeași poziție, apoi, când Domnul spune:

DOMNUL: Doamna Portăreasă?

PORTĂREASA, *se întoarce și, ducându-și mâna la inimă, țipă:* Aaaah! Aaah! Aaah! (*Sughite.*) Mă iertați, domnu', m-a luat cu sughit! (*Domnul rămâne nemișcat.*) Acum ați intrat?

DOMNUL: Da, doamnă.

PORTĂREASA: Mă uitam prin curte să văd dacă n-o fi Gustave, sau Georges, sau altul!... Să se ducă până la domnul Clérence. Mă rog!... Carevasăzică ați venit?

DOMNUL: Cum vedeți, doamnă.

PORTĂREASA: Nu vă așteptam azi... Mă gândeam că veniți mâine... Ei, bine-ați venit! Cum ați călătorit? Nu sunteți obosit? Aoleu, ce spaimă am tras! Se vede treaba că ați terminat mai repede decât vă închipuiați! În fine. Chestia e că nu m-așteptam. (*Sughite.*) Sughit. De la sperietură. Totul e-n regulă. Noroc că ăia dinaintea dumneavoastră, păi da, locatarii care au stat aici înainte, au cărat totul la timp. Bătrânul a ieșit la pensie. Nu prea știu eu ce-nvârtea. Mi-au zis c-o să-mi scrie. Era funcționar.

Nu se-nfuria. Poate că și dumneavoastră... Da? Nu? La un minister, nu știu care. Am uitat. Mi-a zis. Da' eu, cu ministerele, știți, nu prea le am! Deși bărbatu-meu dintâi era și el un fel de funcționar pe la un birou. Oameni tare cumsecade. Îmi spuneau tot. Ah, păi eu sunt învățată cu mărturisirile. Sunt discretă! Bătrâna nu lucra. N-a făcut nimic toată viața. Eu le făceam curat, aveau pe cineva care le făcea cumpărăturile, când nu venea tot pe mine mă chemau. (*Sughite.*) De la sperietură! Ce spaimă am tras! Păi eu v-așteptam abia mâine. Sau poimâine. Aveau și un câțel, nu suportau pisicile, mai întâi că nu-i voie cu pisici în casă, nu din cauza mea, proprietarul, mie nu-mi pasă! Erau oameni la locul lor, n-aveau copii, duminica se duceau la țară, la niște veri, în concediu mergeau în Bourgogne, domnul era de pe-acolo, acolo s-au și dus acum, da' vinul de Bourgogne nu le plăcea, cică li se suia la cap, le plăcea mai mult ăla de Bordeaux, nu cine știe ce, mă rog, oameni bătrâni, da' nici când erau tineri, ce să-i faci, n-avem toți aceleași gusturi, la mine e taman pe dos. Mă rog, erau tare cumsecade. Și dumneavoastră? Ceva cu comerțul? Funcționar? Rentier? Pensionar? Ah, nu, pensionar nu, sunteți prea tânăr, nu se știe nici-odată, unii se pensionează mai repede, când ești obosit, nu-i așa, și când ai și cu ce, nu poate toată lumea, cine poate – bravo lui. Familie aveți?

DOMNUL, *lăsându-și valiza și pardesiul pe jos*: Nu, doamnă.

PORTĂREASA: Lăsați valiza din mână, domnu'. Piele fină, să nu vă obosiți. Puneți-o unde vreți. Uite că mi-a trecut sughițul, gata cu sperietura! Scoateți-vă pălăria!

Domnul își înfundă ușor pălăria pe cap.

PORTĂREASA: Nu-i nevoie s-o scoateți. Păi, sigur, sunteți la dumneavoastră acasă. Săptămâna trecută nu era încă a dumneavoastră, cum se schimbă toate, ce să-i faci, îmbătrânim, vârsta, da' acum sunteți acasă, nu zic nu, pe mine nu mă privește, e foarte bine aici, casă bună, eu de douăzeci de ani... cum trece vremea... *(Fără să scoată un cuvânt, Domnul face câțiva pași prin încăperea goală, pe care o inspectează cu privirea, cercetează pereții, ușile, dulapul din perete; își ține mâinile la spate. Portăreasa continuă.)* Vaai, domnu', au lăsat totul în perfectă stare! Oameni curați, distinși, ce mai, mă rog, aveau și ei defecte, ca toată lumea, nu erau amabili, deloc vorbăreți, da' deloc, niciodată nu mi-au zis mare lucru, numai fleacuri, el, bătrânul, treacă-meargă, da' ea nimic, și-a aruncat pisica pe geam, de i-a căzut în cap proprietarului, noroc că n-a căzut pe florile mele, a făcut „buf“, și el, el o bătea, dacă puteți să vă-nchipuți una ca asta, domnu', în secolul nostru, treaba lor, eu nu mă bag, odată am urcat, dădea în ea, ea țipa: „Bestie, bestie, negustor de rahat...“ *(Portăreasa râde în hohote; Domnul, tot fără o vorbă, verifică starea pereților, a ușilor, a broaștelor, le atinge cu mâna, dă din cap etc., în vreme ce, vorbind în continuare, Portăreasa îl urmărește cu privirea; vacarmul de afară continuă.)* „...negustor de rahat“, vai, domnu', ce-am mai râs, mă rog, acum au plecat, nu trebuie să-i vorbim de rău, sunt ca și morți, nu de tot, mai ales că nici n-am motive, erau tare cumsecade, n-am de ce să mă plâng, afară de cadoul de Anul Nou... Vaaai, domnu', nici o grijă, casa e solidă, nu e din astea

noi, nu se mai face așa ceva în ziua de azi... O să vă simțiți bine aici, ce mai... și vecinii sunt tare drăguți, liniște și pace, o dată n-am chemat poliția, doar la trei, un polițai, urlă tot timpul, vrea să ares-teze pe toată lumea...

DOMNUL, *arătând cu degetul*: Doamnă, fereastra!...

Vocea lui e egală și ștearsă.

PORTĂREASA: Ah, cum să nu, domnu! De acord, vă fac eu curat. Nu vă iau mult, domnu'. Ne-nțelegem noi, n-o să aveți de plătit asigurările...

DOMNUL, *cu același gest, la fel de calm*: Fereastra, doamnă!

PORTĂREASA: Vai, da, domnu', mă iertați, am uitat. (*Închide fereastra; vacarmul scade puțin.*) ...Știți, domnu', din vorbă-n vorbă, trece timpul...

Domnul își continuă verificările.

PORTĂREASA: Am închis fereastra, vedeți, cum ați vrut, se închide ușor. (*Domnul verifică închizătoarea de la fereastră, examinează apoi fereastra.*) Dă în curte, da' totuși e lumină, vedeți, fiindcă-i la șase...

DOMNUL: La parter nu era nimic liber.

PORTĂREASA: Ah, vă-nțeleg, să știți, nu-i ușor la șase, casa n-are lift...

DOMNUL, *mai degrabă pentru sine*: Nu-i vorba de asta. Nu sunt obosit, doamnă.

PORTĂREASA: Păi atunci de ce, domnu'? Nu vă place soarele? E adevărat, face rău la ochi! De la o vârstă, mai bine lipsă, înnegrește pielea...

DOMNUL: Nu, doamnă.

PORTĂREASA: Nu cine știe ce, e adevărat, nu cine știe ce... N-aveți pe ce să dormiți la noapte? Vă împrumut eu un pat! (*De câteva clipe, inspectând în*

continuare încăperea, Domnul calculează unde va așeza mobila, care urmează să sosească; arată cu degetul, pentru sine, amplasamentele; scoate din buzunar o ruletă, măsoară.) Vă ajut eu să așezați mobila, nici o grijă, vă dau eu idei, am o grămadă, nu-i prima oară, și cum o să fac și curat... n-ajung azi mobilele, nu le-aduc ei așa repede, stați liniștit, îi știu eu pe ăia de la magazin, negustori, ce mai, toți o apă și-un pământ, toți...

DOMNUL: Ba da, doamnă.

PORTĂREASA: Credeți că aduc mobila azi? Perfect, mie îmi convine, n-am pat să vă împrumut, da' m-ar mira, cum îi știu, vai de lume, i-am văzut eu, nu-i prima oară, nu vin ei, e sâmbătă, ba nu, e miercuri, am eu un pat pentru dumneavoastră... păi, dacă vă fac curat...

Dă să deschidă fereastra.

DOMNUL: Vă rog, doamnă!

PORTĂREASA: Ce mai e? (*Dă iarăși să deschidă fereastra.*)

Vreau să-l chem pe Georges să-i zică lui Gustave să se ducă până la domnul Clérence...

DOMNUL: Lăsați fereastra, doamnă.

PORTĂREASA: Fiindcă domnul Clérence vrea să știe dacă domnul Eustache, care e prieten cu domnul Gustave, și e prieten și cu Georges, că sunt și-un pic rude, nu de tot, numai un pic...

DOMNUL: Lăsați fereastra, doamnă.

PORTĂREASA: Bine, bine, bine! Am priceput, nu vreți, nu făceam nici un rău, dreptul dumneavoastră, fereastra dumneavoastră, nu a mea, nici n-am ce să fac cu ea, am priceput, dumneavoastră porunciți aici, cum doriți, eu nu mă mai ating de ea, Sunteți pro-

prietarul apartamentului, luat cam pe nimic, mă rog, pe mine nu mă privește, fereastra la fel, tot a dumneavoastră, totul se cumpără pe bani, asta-i viața, nimic de zis, nu mă bag, treaba dumneavoastră, am de coborât șase etaje ca să dau de Gustave, o biată bătrână, vai, vai, vai, capricioși mai sunt bărbații, nu le pasă de nimic, da' eu vă ascult, vedeți, cu dragă inimă, nu mă deranjează, ba chiar sunt bucuroasă, o să vă fac curat, o să fiu, cum ar veni, servitoarea dumneavoastră, nu-i așa, domnu', ne-am înțeles?

DOMNUL: Nu, doamnă.

PORTĂREASA: Cum adică, domnu'?

DOMNUL: N-am nevoie de serviciile dumneavoastră, doamnă.

PORTĂREASA: Asta-i culmea! Păi dumneavoastră m-ați rugat, ce ghinion, n-am martori, v-am crezut pe cuvânt, m-am lăsat trasă pe sfoară... sunt eu prea bună...

DOMNUL: Nu, doamnă, nu. Nu mi-o luați în nume de rău.

PORTĂREASA: Păi cum?!

Se aud ciocănituri în ușa din stânga.

DOMNUL: Mobilele!

PORTĂREASA: Deschid eu! Nu vă deranjați, e datoria mea să deschid, să vă servesc, sunt servitoarea dumneavoastră.

Dă să se ducă să deschidă ușa; Domnul se așază între ea și ușa, o oprește.

DOMNUL, *la fel de calm*: Doamnă, nu vă amestecați, vă rog!

Se duce la ușa din stânga, o deschide, în vreme ce Portăreasa, cu mâinile în șolduri, exclamă:

PORTĂREASA: Asta-i culmea! Te duce cu vorba, îți promite câte-n lună și-n stele și nu se ține de cuvânt!

Domnul deschide ușa; intră Primul Hamal.

PRIMUL HAMAL: Ziua bună!

DOMNUL: Au sosit mobilele?

PRIMUL HAMAL: Le putem urca?

DOMNUL: Te rog, domnule.

PRIMUL HAMAL: S-a făcut, domnule. (*Iese.*)

PORTĂREASA: N-o să reușiți s-aranjați mobilele singur, domnu'.

DOMNUL: Mă ajută hamalii, doamnă.

PORTĂREASA: N-are rost s-aduceți străini, eu nu-l cunosc, nu l-am văzut niciodată, e riscant. Puteați să-l rugați pe bărbatu-meu. Nu trebuia eu să-l las să intre, nu poți avea încredere, nu se știe niciodată, așa se întâmplă nenorocirile, ce tâmpenie, bărbatu-meu e aici, bărbatu-meu de-al doilea, de ăl dintâi nu mai știu nimic, e jos, n-are de lucru, e șomer, e solid, știți, ar mai câștiga și el ceva, de ce să dați la alții, bani aruncați, poate foarte bine să le urce el, știți, e tuberculos, da' tot trebuie să câștige o pâine, au dreptate ăia care fac grevă, și bărbatu-meu dintâi la fel, n-a mai vrut să știe de nimic, s-a cărat, și pe urmă te mai miri! Mă rog, nu-s femeie rea, vă fac eu curat, vreau să vă servesc...

DOMNUL: N-am nevoie de serviciile dumneavoastră, doamnă, îmi pare foarte rău, doamnă, o să-mi fac singur menajul.

PORTĂREASA, *furioasă, țipă*: Îi pare rău! Auzi, îi pare rău! Asta-i bătaie de joc! Nu suport, nu suport să

fiu luată peste picior. Mi-e dor de bătrânii mei, ei nu erau așa. Ce drăguți erau, și ce cumsecade, toți o apă și-un pământ! Unu' nu-i mai breaz! Pierzi vremea cu ei, și am și altele de făcut, îmi zice să urc, și pe urmă... (*Loviturile de ciocan se întetesc, ca și alte zgomote venind din culise.*) Gata cu gălăgia! Nu se mai aude om cu om! (*Domnului:*) Nu vă deschid geamul, nu vreau să vi-l sparg, eu sunt femeie cinstită, de când sunt nimeni nu mi-a zis o vorbă, carevasă-zică m-ați chemat sus degeaba, și rufele mele... mai bine nu veneam!

Ușa din stânga se deschide și Primul Hamal intră din nou, cu mare zgomot, purtând două taburete foarte mici, în vreme ce Portăreasa își continuă diatriba.

PRIMUL HAMAL, *Domnului:* Asta, pentru început!

PORTĂREASA, *Hamalului, care n-o ascultă:* Să nu crezi ce-ți spune, băiete...

PRIMUL HAMAL, *Domnului:* Unde le pun?

PORTĂREASA, *același joc:* ...E un mincinos, n-o să te plătească, ăștia cumpără totul cu bani!

DOMNUL, *calm, Hamalului:* Unul aici, domnule, te rog! Și celălalt dincolo!

Arată jos, de-o parte și de alta a ușii din stânga.

PORTĂREASA, *același joc:* ...O să cari de-o să-ți sară ochii.

PRIMUL HAMAL, *același joc:* Am înțeleș, domnule.

Așază taburetele în locurile indicate.

PORTĂREASA, *același joc:* ...Ne dăm sufletul pentru nimica toată, asta-i viața noastră...

Primul Hamal iese; Portăreasa se întoarce către Domn.

CUPRINS

<i>Noul locatar</i>	5
<i>Rinocerii</i>	37
Note	173
despre <i>Noul locatar</i>	175
despre <i>Rinocerii</i>	179